

VLAAMSE GEMEENSCHAP

MINISTERIE VAN ONDERWIJS

DEELTIJDS KUNSTONDERWIJS

STUDIERICHTING MUZIEK

MINIMUMLEERPLAN

SLAGWERK

juli 1990

MINIMUMLEERPLAN SLAGWERK

TEN GELEIDE

I. HET LEERPLAN, ZIJN OPBOUW EN INHOUD

Het leerplan steunt op de algemene organisatie van de studies, bepaald door de Vlaamse Executieve. Het is bindend voor alle scholen.

Per optie, graad en vak bevat het leerplan drie rubrieken:

- A. Doelstellingen
- B. Leerinhoud
- C. Evaluatie

en verder algemene richtlijnen:

- D. Toelichtingen en aanbevelingen
- E. Cursorisch lezen en improvisatie

II. DE GRADEN

Er zijn drie graden: de lagere, de middelbare en de hogere graad. Elke graad wordt beschouwd als een globale rijpings- en wordingsperiode. Rekening houdend met de persoons- en leeftijdsgebonden verschillen qua ontvankelijkheid, studietempo, motorische en muzikale vooruitgang, wordt de leerinhoud niet per jaar ingedeeld, maar per graad als een geheel weergegeven. Het door alle leerlingen te bereiken minimale eindniveau is vastgesteld in de bepalingen van de evaluatie.

III. HET LEERPLAN ALS MINIMUMLEERPLAN

Het leerplan legt per optie en per graad de minimale leerinhoud op, die voor iedere werkzame leerling haalbaar moet zijn.

De leerinhoud is echter niet beperkend. Hij kan aangevuld en uitgebreid worden naar gelang van de individuele mogelijkheden van de leerling.

IV. HET LEERPLAN ALS EEN GEHEEL

Hoewel per graad weergegeven, vormt de leerinhoud een geïntegreerd en harmonisch geheel over de graden heen. D.w.z. dat de reeds verworven leerstof steeds als basis dient voor de verdere opleiding en dat zij in de volgende graad of graden verder uitgediept wordt, ook wanneer dit in de leerinhoud niet meer expliciet vermeld staat.

V. METHODIEK EN DIDACTIEK

Het leerplan respecteert de pedagogische vrijheid van de leraar in de methodische en didactische benadering van de leerstof. Ook de opeenvolging van de leerstof binnen de graad wordt door de leraar bepaald.

VI. EVALUATIE

1. Iedere leerling, van welke optie ook, neemt deel aan de jaarlijkse examens (evaluaties) in de vakken waarvoor het Besluit van de Vlaamse Executieve dit voorziet.

De examens moeten voor de leerling een stimulans betekenen om zich in te zetten voor een duidelijk omschreven en haalbaar doel.

De evaluatiefiche door de leerkracht opgemaakt in de loop van het schooljaar, wordt in aanmerking genomen voor het geheel van de beoordeling.

2. Op het einde van de leerjaren L 2 - L 3 - L 4 - M 1 - M 2 - H 1 en H 2 worden overgangsexamens afgenomen.

De overgangsexamens dienen representatief te zijn voor de vorderingen van de leerling. De inhoud van de overgangsexamens wordt vastgesteld door de directeur, geadviseerd door de leerkracht.

Naargelang van het individuele studietempo van de leerling en zijn evolutie kunnen bepaalde accenten gelegd worden in de samenstelling van het examenprogramma, voor de individuele vakken.

3. Het overgangsexamen op het einde van L 4 is bovendien een oriënteringsexamen. Het resultaat is bepalend voor de studierichting die de leerling nadien kan volgen. Het examenprogramma is vastgesteld in het leerplan, rubriek C.

4. Op het einde van de middelbare graad en van de hogere graad worden eindexamens afgelegd.

5. Er mag geen intensiteitsverschil zijn in de pedagogische begeleiding van de leerling tussen de jaren van de overgang- en de eindexamens.

VII. GROEPSGERICHTE WERKWIJZE

In alle opties is één uur aanwezigheid in de les verplicht. Het individuele onderricht wordt groepsgericht gegeven, door alle aanwezige leerlingen erbij te betrekken. Hierdoor krijgt de leerling de gelegenheid zijn kennis en inzicht te verruimen en ontvangt hij, door de bestendige betrokkenheid, meer les.

VIII. ONTWIKKELING VAN HET LUISTER- EN REACTIEVERMOGEN

Het vermogen om te luisteren, in de eerste plaats naar zichzelf, en te reageren op auditieve en visuele impulsen, dient ook in de instrument- en zangles vanaf het begin ontwikkeld te worden. Hiervoor vindt men pedagogische richtlijnen onder rubriek E. (improvisatie en cursorisch lezen).

IX. ONTWIKKELING VAN HET GEHEUGEN

De ontwikkeling van het muzikale geheugen, toegepast op het instrument, maakt deel uit van de opleiding, ook waar dit in de leerinhoud niet specifiek vermeld staat. Het spelen uit het hoofd dient dan ook bij de aanvang beginne gestimuleerd te worden.

X. REPERTOIREKEUZE

In de keuze van het repertoire wordt een evenwicht beoogd tussen:

- de technische vooruitgang;
- de muzikale evolutie (o.m. door de verscheidenheid van stijlen);
- de bevattelijkheid en toepasbaarheid van het repertoire voor de leerling.

Het nagestreefde niveau steunt op vaardigheid, afwerking en uitdieping, waarbij de nadruk op één van deze elementen afzonderlijk niet de regel mag zijn.

LAGERE GRAAD

A. DOELSTELLINGEN

De lagere graad is een initiatiegraad waarin de leerling kennis maakt met de basistechniek van de instrumenten.

Twee hoofdelementen uit de algemene muzikale opleiding dienen het leerproces permanent te vergezellen: De sensibilisering van de leerling en de ontwikkeling van zijn muzikaliteit.

B. LEERINHOUD

In samenspraak met de leraar kiest de leerling minstens twee instrumenten, waarvan minstens één hoofdinstrument.

Hoofdinstrumenten:

kleine trommel, drums, xylofoon, vibrafoon, marimba, pauken.

Neveninstrumenten:

tamboerijn en castagnetten, conga's en bongo's, kleine klokkenspel.

Kennis van de instrumenten:

- bouw
- werking
- behandeling
- onderhoud

Houding - ademhaling - motoriek

- algemene lichaamshouding
- ademhaling
- functionele spierwerking / soepelheid / ontspanning
- basistechnieken

Attitudevorming:

- regelmaat / dagelijkse studie
- inoefening / verbetering / afwerking

Kleine trommel:

- enkelslagen en enkelslagen met accenten tot en met zestiende noten, met de kwartnoot als teleenheid.
- korte roffels met bewegingen in zestiende noten; roffels met eenvoudige ritmische figuren
- de fla
- de gesloten ra van 3

Drums:

- ontwikkelen van het onafhankelijkheidsgevoel van de verschillende ledematen
- oefeningen tot en met zestiende noten, met de kwartnoot als teleenheid
- gebruik van de verschillende toms
- eenvoudige ritmen uit diverse muziekgenres, gecombineerd met invullingen tot en met zestiende noten

Xylofoon en klein klokkenspel:

- verkennen van het klavier
- oefeningen op de trefzekerheid van de toonafstanden, hand per hand: kwint, sext, septiem, octaaf
- korte roffels met bewegingen en zestiende noten
- roffels met eenvoudige ritmische figuren

Vibrafoon:

- verkennen van het klavier
- kanteloefeningen, hand per hand
- pedaal oefeningen met eenvoudige fraseringen
- inleidende studie in het afdempen met stokken in een zeer traag tempo
- drieklanken: staande en in gebroken vorm
(I - IV / I - V / I - IV - V)

Marimba:

- verkennen van het klavier
- kanteloefeningen, hand per hand
- drieklanken: staande en in gebroken vorm
(I - IV / I - V / I - IV - V)
- roffels in akkoorden, met bewegingen in zestiende noten

Pauken:

- stemoefeningen met twee pauken
- enkelslagen en enkelslagen met accenten tot en met zestiende noten, met de kwartnoot als teleenheid
- korte roffels met bewegingen in zestiende noten;
roffels met eenvoudige ritmische figuren
- de fla
- het afdempen bij eenvoudige ritmische figuren

Tamboerijn en castagnetten:

- enkelslagen en enkelslagen met accenten tot en met zestiende noten, met de kwartnoot als teleenheid
- korte roffels en roffels met eenvoudige ritmische figuren

Conga's en bongo's:

- enkelslagen en enkelslagen met accenten in open en gesloten toon tot en met zestiende noten, met de kwartnoot als teleenheid
- inleidende studie van de roffel met eenvoudige ritmische figuren
- eenvoudige ritmen uit diverse muziekgenres
- de fla

C. EVALUATIE L 4

- een repertoire van vier werken naar keuze, representatief voor de gekozen instrumenten
- * de instrumenten waarvoor examen wordt afgelegd worden gespecificeerd als hoofd- resp. neveninstrumenten. Combinaties zijn toegelaten.
- * één werk met begeleiding
- * minstens één werk van een Vlaamse componist
- * één werk uit het hoofd

D. TOELICHTINGEN EN AANBEVELINGEN

In de lagere graad is de leerling in feite nog volledig afhankelijk van de leraar. Dit betekent dat hem de gelegenheid moet geboden worden om kennis te maken met verschillende soorten percussie-instrumenten ten einde de leerling in staat te stellen de voor hem passende keuze te maken.

Andere, "accessoire" percussie-instrumenten als triangel, bekkens, maracas enz. komen aan de orde i.v.m. de bestudeerde werken.

OPTIE INSTRUMENT
MIDDELBARE GRAAD

A. DOELSTELLINGEN

Bevestiging en uitbreiding van de verworvenheden uit de lagere graad in een evenwichtige verhouding tussen de technische en muzikale aspecten.

B. LEERINHOUD

Verplichte instrumenten:

1. Kleine trommel
2. Xylofoon, of vibrafoon, of marimba, of klein klokkenspel
3. Pauken of drums

De leerling kan als optie één of meerdere instrumenten bijnemen.

Houding - ademhaling - motoriek

- functionele beheersing

Attitudevorming:

- inzet - volharding
- instudering - afwerking - uitvoering
- parate kennis en kunde

Verwerven van doeltreffende studietechnieken

Muzikaliteit en repertoire:

- kennismaking met verschillende genres en stijlen
- aandacht voor klank- en kleurdifferentiatie, tempo, sfeer, karakter
- opbouw van een persoonlijk repertoire

Kleine trommel:

- enkelslagen en enkelslagen met accenten, ook duolen, triolen en zestiende noten in sextolen, met de kwartnoot als teleenheid
- roffels met bewegingen in duolen, triolen en zestiende noten in sextolen
- roffels met accenten op de tel
- de fla
- de open ra van 3 en 4
- de gesloten ra van 3, 4 en 5
- dubbelslagen met ritmische figuren tot en met zestiende noten in sextolen, met de kwartnoot als teleenheid

Drums:

- ontwikkeling van het onafhankelijkheidsgevoel, ook met oefeningen in duolen en triolen
- gebruik van de verschillende toms, ook met oefeningen in duolen, triolen en zestiende noten in sextolen, met de kwartnoot als teleenheid
- dubbelslagen tot en met zestiende noten
- ritmen uit diverse muziekgenres met invullingen waarbij de gebruikelijke technieken aan bod komen, ook met de hi-hat

Xylofoon en klein klokkenspel:

- grote en kleine tertstoonladders en andere reeksen in functie van het repertoire
- trefzekerheid van de toonafstanden, hand per hand: reine kwint, grote sext, grote septiem, rein octaaf, grote terts, overmatige kwart, verminderde kwint, kleine sext en kleine septiem
- roffels met duolen, triolen en zestiende noten in sextolen
- dubbelslagen met ritmische figuren tot en met zestiende noten in sextolen

Vibrafoon:

- drie- en vierklanken, staande en in gebroken vorm
- kanteloefeningen met vier stokken
- pedaalgebruik met verschillende fraseringen
- afdempen met de stokken

Marimba:

- drie- en vierklanken, staande en in gebroken vorm
- kanteloefeningen met vier stokken
- roffels in akkoorden met bewegingen in duolen, triolen en zestiende noten in sextolen

Pauken:

- stemmen met drie pauken
- enkelvoudige en enkelvoudige met accenten, ook met oefeningen in duolen, triolen en zestiende noten in sextolen, met de kwartnoot als teleenheid
- roffels met duolen, triolen en zestiende noten in sextolen
- roffels met accenten op de tel
- de fla
- de open ra van 3 en 4
- dubbelslagen met ritmische figuren tot en met zestiende noten in sextolen
- afdempen van de pauken

Tamboerijn en castagnetten:

- enkelvoudige en enkelvoudige met accenten, ook met oefeningen in duolen, triolen en zestiende noten in sextolen
- roffels met duolen, triolen, tot en met zestiende noten in sextolen
- roffels met accenten op de tel

Conga's en Bongo's:

- enkelslagen en enkelslagen met accenten in open, gesloten en bastoon, ook duolen, triolen en zestiende noten in sextolen
- roffels met duolen, triolen, tot en met zestiende noten in sextolen
- roffels met accenten op de tel
- de fla
- de open ra van 3 en 4
- dubbelslagen met ritmische figuren tot en met zestiende noten in sextolen
- basisritmen uit diverse muziekgenres

C. EVALUATIE M 3

- een repertoire van vier werken naar keuze
- * één werk met begeleiding
- * minstens één werk van een Vlaamse componist
- * één werk uit het hoofd

De instrumenten waarvoor examens wordt afgelegd worden gespecificeerd als hoofd- resp. neveninstrumenten.

De hoofdinstrumenten dienen op een representatieve wijze vertegenwoordigd te zijn, de neveninstrumenten naar eigen inzicht. Combinaties zijn toegelaten.

D. TOELICHTINGEN EN AANBEVELINGEN

Aandacht voor:

- samenspel ook binnen de klas
- informatiemogelijkheden via vaktijdschriften en gespecialiseerde literatuur, concertbezoek en het beluisteren van opnamen
- de rol van de percussie-instrumenten in hafabra, orkest, jazz en andere muziekgenres

De opleiding beoogt een geïntegreerde technisch-muzikale vorming die ook waarborgen inhoudt voor de leerling die zijn studies beëindigt na het volgen van de middelbare graad. Hij moet erop voorbereid zijn om zelfstandig te kunnen deelnemen aan het muzikleven, als medewerker aan groepsactiviteiten en als gemotiveerde luisteraar.

OPTIE INSTRUMENT

HOGERE GRAAD

A. DOELSTELLINGEN

Het beëindigen van de hogere graad betekent de voltooiing van de muziekstudies in het D.K.O. Daarom dient de leerling de grootst mogelijke onafhankelijkheid te verwerven inzake de toepassing van de opgedane kennis, kunde en vaardigheid zodat hij in staat is om zijn repertoire zelfstandig uit te breiden en deel te nemen aan de muzikale activiteiten van zijn voorkeur.

Voortbouwend op de traditie moet in de hogere graad een algemeen muzikaal en technisch niveau nagestreefd worden dat in voorkomend geval ook de toegang tot het hoger muziekonderwijs mogelijk maakt.

B. LEERINHOUD

Verplichte instrumenten:

1. Kleine trommel
2. Drums
3. Xylofoon of klein klokkenspel
4. Vibrafoon of marimba
5. Pauken

De leerling kan als optie één of meerdere instrumenten bijnemen.

Attitudevorming:

- ontwikkeling van zelfstandigheid in de benadering, studiemethodiek, interpretatie.

Kleine trommel:

- enkelslagen en enkelslagen met accenten, ook met antimetrische figuren;
- roffels, ook met antimetrische figuren;
- roffels met accenten;
- de fla;
- de open en gesloten ra van 3,4,5 en 7;
- dubbelslagen, ook met antimetrische figuren;
- paradiddles.

Drums:

- uitbouw van het onafhankelijkheidsgevoel, ook bij maatwisselingen;
- gebruik van de verschillende toms, ook met antimetrische figuren;
- ritmen uit diverse muziekgenres met invullingen waarbij de gebruikelijke technieken voldoende aan bod komen, ook met de hi-hat;
- gebruik van open en gesloten hi-hat.

Xylofoon en klein klokkenspel:

- alle toonafstanden, hand per hand;
- roffels, ook met antimetrische figuren;
- dubbelslagen, ook met antimetrische figuren;
- versieringen.

Vibrafoon:

- drie- en vierklanken, staande en in gebroken vorm, in alle toonaarden, in opeenvolging I-II, I-V, I-IV-II-V;
- kanteloefeningen met vier stokken in een vlot tempo;
- versieringen;
- beheersing van het pedaalgebruik;
- afdempen met vier stokken.

Marimba:

- drie- en vierklanken, homofoon en in gebroken vorm, in opeenvolging I-II, I-IV, I-IV-II-V;
- kanteloefeningen met vier stokken in een vlot tempo;
- roffels in akkoorden, ook met antimetrische figuren;
- versieringen.

Pauken:

- stemmen met vier pauken
- verstemmen met twee en meer pauken
- enkelslagen en enkelslagen met accenten, ook met antimetrische figuren;
- de fla en de open ra van 3,4,5 en 7;
- dubbelslagen, ook met antimetrische figuren;
- paradiddles;
- afdempen van de pauken.

Castagnetten en tamboerijn:

- enkelslagen en enkelslagen met accenten, ook met antimetrische figuren;
- roffels, ook met antimetrische figuren;
- roffels met accenten.

Conga's en bongo's:

- enkelslagen en enkelslagen met accenten in verschillende speeltechnieken
- roffels, ook met antimetrische figuren;
- roffels met accenten;
- de fla en de open ra van 3,4,5 en 7;
- dubbelslagen, ook met antimetrische figuren;
- ritmen uit diverse muziekgenres.

C. EVALUATIE

- vijf werken naar keuze, waaronder:
 - . twee werken op het niveau van H 3
 - . drie werken op vrij gekozen technisch niveau
- * één werk met pianobegeleiding
- * minstens één werk van een Vlaamse componist
- * één werk uit het hoofd

D. TOELICHTINGEN EN AANBEVELINGEN

Evaluatie:

Bij de samenstelling van het examenprogramma kan de leraar de technische moeilijkheidsgraad bepalen volgens het aantal studiejaar per instrument.

OPTIE SAMENSPEL

MIDDELBARE EN HOGERE GRAAD

A. DOELSTELLINGEN

In de studierichting samenspel wordt de instrumentaal-technische opleiding van de leerling voortgezet, doch in functie van het samenspel dat nu het hoofdvak is. Het aantal solostukken wordt dan ook beperkt. Vergeleken bij de studierichting instrument is de technische opleiding geen prioriteit meer.

B. LEERINHOUD

Kleine trommel:

- enkelslagen en enkelslagen met accenten met de meest gebruikelijke ritmische figuren;
- roffels en roffels met accenten;
- de fla;
- de gesloten ra van 3 en 5;
- dubbelslagen.

Drums:

- ontwikkelen van het onafhankelijkheidsgevoel;
- gebruik van de verschillende toms, ook met zestiende noten en dubbelslagen;
- ritmen uit de lichte muziek met invullingen.

Xylofoon en klein klokkenspel:

- grote en kleine tertstoonladders, in functie van het repertoire;
- studie van de trefzekerheid van toonafstanden, hand per hand;
- roffels en dubbelslagen, met de meest gebruikelijke ritmische figuren.

Vibrafoon:

- drie- en vierklanken, homofoon en in gebroken vorm, in functie van het repertoire;
- studie van het pedaalgebruik;
- afdempen met de stokken;
- kanteloefeningen.

Marimba:

- drie- en vierklanken, homofoon en in gebroken vorm, in functie van het repertoire;
- kanteloefeningen;
- roffels in akkoorden.

Pauken:

- stemoefeningen met meerdere pauken;
- enkelslagen en enkelslagen met accenten met de meest gebruikelijke ritmische figuren;
- roffels en roffels met accenten;
- de fla en de open ra van 3 en 5;
- dubbelslagen;
- afdempen van de pauken.

Castagnetten en tamboerijn:

- enkelslagen en enkelslagen met accenten, in functie van het repertoire;
- roffels en roffels met accenten.

Conga's en Bongo's:

- enkelslagen en enkelslagen met accenten met de meest gebruikelijke ritmische figuren
- roffels en roffels met accenten;
- de fla;
- de open ra van 3 en 5;
- dubbelslagen;
- ritmen uit de lichte muziek.

C. EVALUATIE

1. M 3:

- twee werken naar keuze

2. H 3:

- drie werken naar keuze

* één werk kan in samenwerking met medespelers uit dezelfde instrumentklas en groep uitgevoerd worden.

D. TOELICHTINGEN EN AANBEVELINGEN

Vermits het groepsmusiceren het eigenlijke hoofdvak is, wordt prioriteit gegeven aan de uitbouw van de daarvoor noodzakelijke instrumentale vaardigheden.

Dit veronderstelt contact en samenwerking tussen de leerkrachten instrument en samenspel.

De te gebruiken oefeningen, etudes en solowerken zijn in de eerste plaats middelen om aan de opgaven van het groepsmusiceren te kunnen beantwoorden.

Bepaalde oefeningen kunnen collectief uitgevoerd worden, ter bevordering van het aanpassingsvermogen.

Combinaties met twee of meerdere leerlingen kunnen de sololiteratuur gedeeltelijk vervangen. Dit mag niet als overlappend beschouwd worden met het samenspel. In de cursus instrument ontvangt de leerling zijn aanwijzingen immers rechtstreeks van de vakspecialist.